

ULOGA RASPLODNIH BIKOVA U POBOLJŠANJU MLJEKARSTVA

Kakvu su ulogu odigrali dobri rasplodni bikovi u poboljšanju mljekarstva, pokazuje nam primjer iz nedavne prošlosti sela Babine Grede (kotar Županja), gdje je još pred 30 godina bilo pretežno podolsko govedo s tek nešto križanaca sa simentalcem i pingavcem, a i drugim pasminama, a mljekarstvu nije bilo ni traga.

Još god. 1924. vidio sam tamo kao apsolvant veterine na licenciranju većinu privatno licenciranih bikova podolaca, koji su često vukli i jaram u plugu. Govedarstvo je bilo ekstenzivno i iskorišćavala se paša ponajviše u šumi, i po livadama, pašnjacima i strnjacima.

Ali postepeno, kako je nestajalo šumske paše i otkako je zemljište komersirano, te nastala znatno bolja obrada tla i proizvodnja krmne baze (poslije god. 1930.), nastaje i u govedarstvu vidljiv preokret i prijelaz na simentalca, i to ponajviše u pravcu proizvodnje mlijeka, jer je u to vrijeme osnovana i mljekarska zadruga i započela svoj skromni rad, pa se moglo prodavati mlijeko u selu i nije se moralo voziti na udaljenija tržišta (Bos. Šamac, Županja, Vinkovci, Đakovo).

Otkako su nabavljeni dobri simentalci rasplodnjaci, većinom iz stočarskih zadruga ili poznatih drugih boljih uzgoja, počinje se i brže razvijati govedarstvo u tipu simentalca. Bikove je u početku nabavljala općina iz svojih sredstava, a najviše iz sredstava općinske veterinarske zaklade, koja je od toga imala svake godine velike prihode. Prijelazom na simentalci uzgoj pojačala se proizvodnja mlijeka i brže se razvila mljekarska zadruga, koja je prerađivala mlijeko u maslac i otpremala ga na tržište u bliže, a često i u udaljenije gradove. Kako je proizvodnja mlijeka porasla proširilo se poslovanje te dovelo do boljeg financijskog stanja mljekarske zadruge, koja svoje prihode ulaže ne samo u gradnju nove mljekare, nego i u stalno nabavljanje prvoklasnih rasplodnih bikova ne samo za potrebe svojih zadrugara, nego i za potrebe cijelog sela sa svrhom, da se poboljša tip simentalca i tako još više poveća mliječnost. Koliko se sjećam, svake je godine nabavljano po 4 do 8, a katkada i više bikova na sajmovima stočarskih udruga. Babogredski zadrugari su na licitacijama na tim sajmovima davali najveće svote, samo da kupe bikove, koji su ocijenjeni sa I-a ili I, jer je to bila garancija, da će od takvih najboljih rasplodnjaka doći brže i do najboljih krava muzara. Takav rad trajao je god. 1935. pa sve do 1945. Rezultat nije izostao! Tko je vidio babogredske krave oko god. 1942.—43., bio je vrlo iznenađen ne možda toliko zbog pasminske izjednačenosti, koliko zbog gojidbenog stanja, a još više zbog količine mlijeka, koju je mljekarska zadruga svaki dan u selu skupljala i prerađivala. Još god. 1946. bilo je u selu oko 1.000 krava muzara kod članova zadrugara, a mlijeka se prerađivalo danomice oko 4—6.000 litara u jeku najjače muznosti, kad je i potrošnja mlijeka kod kuće bila najveća. Šrutka je služila za prehranu svinja, pa se i svinjogojstvo podiglo, a materijalno stanje zadrugara davalo je mogućnosti, da se poboljša i konjogojstvo, koje je već i dotada bilo na priličnoj visini.

Sve je to podiglo svijest stočara, a rezultat je bio, da je u razdoblju od god. 1941.—43. osnovana konjogojska udruga lipicanaca, svinjogojska udruga bijele mangalice i stočarska udruga simentalaca.

Posljedice rata odrazile su se u poratnim prilikama tako, da Babina Greda ima danas konjogojsku udrugu i reorganiziranu stočarsku udrugu, a svinjogojska udruga je propala. Broj krava danas je u selu znatno smanjen, a rad mljekarske zadruge je skučen zbog smanjene količine mlijeka, iako bi danas prijašnji broj krava i te kako bio potreban, jer bi davao prilične količine mlijeka za preradu Tvornici mlijeka u prahu »Pionir« u Županji, koja je nedavno proradila.

Ovaj kratki prikaz iz prošlosti jasno pokazuje najbolji put kojim treba poći, da se stvore uvjeti za napredak mljekarstva i mljekarske industrije, a potom i za podizanje životnog standarda stočara seljaka i našeg naroda uopće.

Ing. Franjo Jardas

PROBLEMATIKA OKO PROIZVODNJE OVČJEG SIRA U NRH

Teritorij NR Hrvatske uobičajeno je dijeliti s gledišta poljoprivredne proizvodnje u dva izrazito oprečna područja. Jedno s ovu stranu rijeke Save i Kupe, koje se s obzirom na prirodne i proizvodne uvjete smatra kao područje naprednije i intenzivnije biljne i stočarske proizvodnje. To je naš glavni rajon proizvodnje žitarica, masti i mesa.

Nasuprot tome je područje, koje se prostire južno od navedenih rijeka. To je kraj pretežno gorovit sa znatnim isponima, većinom kršovit, gol ili šumovit. Ogromna prostranstva zauzimaju pretežno oskudni travnjaci: oni najbolje mogu poslužiti za lako pokretljivu ovcu, koja u potrazi za hranom putuje od morskih obala do najviših vrhova Velebita, Biokova, Plješivice i drugih planina. Iz statističkih podataka razabiremo, da se u ovome području, i to pretežno sa pašnjacima odnosno travnjacima, prehranjuje 17% konja, 32% goveda, 92% koza i 83% ovaca računajući od ukupnog broja stoke u Hrvatskoj. Sva ta stoka (cca 1.5 milijuna grla) sačinjava mnoštvo malih tvornica, koje prerađuju manje vrijedna biljna hraniva u produkte, potrebne za održanje života.

Ovca u tom području zauzima prvo mjesto ne samo po brojnom stanju, već i po prikladnosti za iskorišćivanje travnjaka. Njezini proizvodi, a napose meso i mlijeko, temelj su prehrane tamošnjeg stanovništva. Jedan od neobično važnih proizvoda ovčarstva u tom području je ovčje mlijeko i proizvodi, koji se od njega dobiju kao sir, skuta, maslo i dr.

Od navedenih proizvoda ovčjeg mlijeka znatan dio se troši u kućanstvu, jedan dio dolazi u lokalnu trgovinu, a manji dio i na inozemna tržišta.

Od tih proizvoda najvažnije mjesto zauzima ovčji sir. On se proizvodi gotovo na čitavom spomenutom području. Poznatiji ovčji sirevi potječu s otoka, a to su: creski, krčki, paški, olibski i brački sir. U primorskom području na glasu su istarski, grobnički i veći broj sireva iz Dalmacije. Na području Dalmatinske